

Peter Sider porucio gradjanima Srbije i Crne Gore

PRIPADATE EVROPSKOJ PORODICI NARODA

STRAZBUR (**FoNet**) - Prijem u Savet Evrope predstavlja i zvanicnu potvrdu da Srbija i Crna Gora pripadaju evropskoj porodici naroda, ali i veliku sansu za ovu zemlju da bude ravnopravno zastupljena u institucijama savremene Evrope i utice na formiranje njene zajednicke politike, izjavio je predsednik Parlamentarne skupstine saveta Evrope Peter Sider. "Posle tragicnog ubistva premijera Srbije Zorana Djindjica", objasnio je Sider, "smatrali smo da je neophodno uputiti jasan pozitivan signal Srbiji i Crnoj Gori da su dobrodosli, da ih zelimo u Savetu Evrope i da je potrebno da nastave demokratskim putem kojim su krenuli".

Prijem u Savet Evrope, prema njegovim recima, podrazumeva odredjena prava, kao sto su ucesce i odlucivanje u Parlamentarnoj skupstini, njenim radnim telima i Komitetu ministara, a ili pristup Evropskom sudu za ljudska prava. To, sa druge strane, napomenuo je Sider, podrazumeva i veliku odgovornost za postovanje obaveza koje proisticu iz clanstva, kojih u slucaju Srbije i Crne Gore ima dosta i sa cijim bi ispunjavanjem trebalo poceti odmah.

Osvrcuci se na poziciju Kosova, Sider je odgovorio da je Savet Evrope, prihvatanjem Srbije i Crne Gore, prihvatio "sve njihove gradjane, ukljucujuci i gradjane Kosova" i izrazio nadu "da ce i oni uzivati sva prava koja proisticu iz Evropske konvencije o ljudskim pravima, da ce imati pristup toj konvenciji i Evropskom sudu za ljudska prava".

Upitan o tome da li ce i u kojoj meri prijem Srbije i Crne Gore u Savet Evrope uticati na buduće odnose Beograda i Podgorice, Sider je izrazio uverenje da ce doprineti stvaranju pozitivne atmosfere, "zajednickih osnova i zajednickih pravnih principa".

"Sve drugo, medjutim, ne mozemo mi da resimo, postoji izvesna uloga Evropske unije i Havijera Solane, ali je primarna odgovornost na Srbiji i Crnoj Gori. Mi mozemo da pomognemo, ali od njihove volje zavisi da li ce ostati zajedno", naglasio je Sider.

Savet Evrope je, istovremeno, prema recima Sidera, poslao i jasan signal Hagu, kojem je pomogao, jer je Srbiju i Crnu Goru obavezao na saradnju, ali Strazbur od Tribunala ocekuje i da ispolji razumevanje za specificnu situaciju u zemlji, kao i za sve unutrasnje probleme vlasti zbog saradnje sa tim sudom.

DOBAR ZNAK ZA EVROPU

Sider je, povodom aktuelne situacije u Srbiji, naglasio da je najvaznije sto vlasti nisu zloupotrebile vanredno stanje. "Ono je bilo uvedeno samo zbog rasvetljavanja ubistva premijera Djindjica i borbe protiv organizovanog kriminala, a ne zbog nekih zakulisnih razloga, "sto je dobar znak za celu Evropu", dodao je Sider. S druge strane, prema njegovim recima, vanredno stanje trebalo bi ukinuti sto pre, ali o tome ce odluciti vlasti u Beogradu, a ne Savet Evrope

NIJE NEOCEKIVANO

Savetnik predsednika Vlade Srbije za Kosmet Branko Radujko istakao je da odluka SE da Kosovo tretira kao deo drzavne zajednice SCG nije neocekivana za Beograd. Radujko je podsetio na Rezoluciju 1244 Saveta bezbednosti u kojoj pise da, kako god da se drustvo organizuje na prostoru Kosova, ono treba da bude takvo da obezbedi gradjanima Kosova da uzivaju sustinsku autonomiju u okviru SRJ

MIRNI PROTEST SRBA ZBOG PRENOSENJA OVLASCENJA UNMIK-A

SRBI CENTRALNOG KOSOVA ODLUCNO PROTIV STAJNEROVE POLITIKE

KIM Radio

Gracanica 9.4.2003. godine

(foto BETA, sa protesta Srba u Gracanici, 9. apr. 2003.)

Visе od hiljadu Srba centralnog Kosova okupilo se danas u centru Gracanice, kako bi izrazili protest protiv politike sefa UNMIK-a Mihaela Stajnera i njegove odluke o prenosu ovlasćenja na kosovske institucije.

Od govornika prisutnima se prvi obratio lider SNV-a severnog Kosova Milan Ivanovic. Milan Ivanovic je ponovio da i posle cetiri godine medjunarodnog prisustva na Kosovu, srpski narod dozivljava egzodus. U trenutku kada nije ispunjen ni jedan uslov za normalan zivot Srba, pravo na rad, povratak raseljenih, bezbednost i sloboda kretanja i rasvetljavanje sudbine kidnapovanih i nestalih, sef UNMIK-a Mihael Stajner prenosi vlast na kosovske institucije i pomaze u stvaranju nezavisnog Kosova, rekao je Ivanovic. - On je Albancima predao zakonodavnu, izvrsnu i sudsku vlast, jos je ostalo da pod plastom multietnicnosti stvori i albansku vojsku i prizna nezavisnost Kosova.

Od medjunordnih predstavnika vlasti trazimo puno postovanje rezolucije 1244 SB, narocito, onaj deo koji se odnosi na povratak nase vojske i policije u srpskim sredinama u Pokrajini i istakao da KPS policija i KZK nikada ne mogu da stite i brane Srbe. Pre održavanja lokalnih izbora Stajner je Srbima obecao decentralizaciju koja nije sprovedena do danas, zato ce Srbi, ne samo na severu vec i u svim sredinama na Kosovu i Metohiji, organizovati svoje izbore na kojima ce izabrati svoje predstavnike vlasti, rekao je Milan Ivanovic.

Sa skupa je upucen poziv svim Srbima da napuste UNMIK-ove opstinske strukture vlasti i predstavnicima koalicije Povratak da napuste kosovski Parlament. Takodje je istaknuto da zvanicni drzavni organi Srbije i Crne Gore treba da od medjunarodne zajednice odlucnije zahtevaju resavanje problema juzne srpske pokrajine, jer svako odlaganje ide u prilog

Albancima koji zele nezavisno Kosovo.

Podpredsenik SNV-a centralnog Kosova Rada Trajkovic, istakla je da danasnji miting nije trenutak za politicki marketing. Srbi ce imati svoje izbore u svim delovima Kosova, a narod ce na njima izabrati svoje lidere i ljude kojima veruje. Danas smo ovde da kazemo da se u Evropi i na Balkanu Srbi ubijaju zato sto su Srbi, naglasila je Trajkovic. Na skupu su procitani i telegrami podrške Udruzenja studenata sa Kosova i Metohije, kao i Udruzenja raseljenih Srba "Kucni prag" iz Nisa. Obelodanjajući navodnu vezu Mihaela Stajnera i moguci brak sa Albancima Bukurijom, ovo udruzenje u telegramu koji je procitan, porucuje da sef UNMIK-a ne moze svojim suracima Albancima da poklanja zemlju koja nije njegova. Protest je protekao bez incidenata. Novi mitinzi zakazani su za sutra u Leposavicu i za nedelju dana u Kosovskom Pomoravlju.

Srbi ne prihvataju status nacionalne manjine u svojoj drzavi KIM Radio

PORUKE SA PROTESTA U GRACANICI

9.4.2003. godine, Gracanica

(foto BETA, Milan Ivanovic govori na danasnjem skupu u Gracanici)

Sa ovog skupa, iz Gracanice, domacoj i svetskoj javnosti porucujemo:

Ni jedan Srbin nece ziveti u nezavisnoj drzavi Kosovo.

Na Kosovu i Metohiji grubo se krse ljudska prava srpske i drugih nealbanskih zajednica. Na zalost, to se cini u prisustvu onih od kojih ocekujemo da nam pruze zastitu.

Zato, danas, sa ovog mesta zahtevamo i porucujemo:

-Da se omoguci povratak raseljenih i prognanih sa Kosova i Metohije.

-Da se rasvetli sudbina kidnapovanih i nestalih lica od dolaska snaga KFOR-a i Misije UN-a na Kosovo i Metohiju.

-Da se ispostuju odluke iz Rezolucije Saveta bezbednosti 1244 i Kumanovskog sporazuma, te da se prema tome omoguci povratak policijskih snaga Srbije i vojske Srbije i Crne Gore.

-Trazimo postovanje nasih ljudskih prava, zacrtanih medjunarodnim poveljama i konvencijama, neke od njih su:

- pravo na zivot;

- pravo na slobodu kretanja;

- pravo na uzivanje i raspolaganje licnom imovinom;

- pravo na skolovanje;

- pravo na zdravstvenu zastitu;

- pravo na rad i zaposljavanje.

- Ne prihvatamo prenosenje nadleznosti na etnicki ciste, albanske institucije u kojima ne mozemo da ostvarimo svoja prava, i zato takvu odluku smatracemo neobavezujucom za srpski narod.

-Da je vreme da poslanici Koalicije Povratak i opstinski odbornici napuste skupstine u kojima je njihova uloga puko dekorisanje ambijenta zarad interesa albanske zajednice i opravdanosti misije UN-a.

-Da se omoguci formiranje srpskih opstina.

-Da se realizuje dogovor o decentralizaciji.

-Da zaposleni izadju iz institucija koje od danas postaju albanske, jer mi do njih ne mozemo ni da odemo, a kamo li da ostvarimo neko od svojih prava.

Zbor gradjana, Gracanica

Srbi ne prihvataju status nacionalne manjine u svojoj drzavi.

REDZEPI: KOSOVO NIJE U SAVETU EVROPE

Pristina, 5. aprila (**Tanjug**)

Premijer Kosova Bajram Redzepi uputio je pismo predsedniku Parlamentarne skupstine Saveta Evrope Peteru Sideru, u kome ga obavestava da se prijem Srbije i Crne Gore u Savet Evrope ne odnosi na Kosovo "jer Kosovo nije deo Srbije".

Redzepi je u pismu upozorio na "destruktivnu politiku" koju zvanicni Beograd vodi prema Kosovu i najavio da ce prelazne kosovske institucije "uciniti sve kako bi i Kosovo postalo deo Saveta Evrope".

Redzep Hoti o prijemu SCG u Savet Evrope

IZJAVA SIDERA VODI U RAT

PRISTINA (Tanjug) - Vlada Kosova se najostrije protivi izjavi predsednika Parlamentarne skupstine Saveta Evrope Petera Sidera da su prijemom Srbije i Crne Gore u SE i gradjani Kosova i Metohije ukljuceni u tu evropsku instituciju, izjavio je savetnik premijera Kosova Bajrama Redzepija, Redzep Hoti.

"Takve izjave nas ne vode ka pomirenju, vec ka novim ratovima, a oni nisu ni u cijem interesu", ozenio je Hoti. On je dodao da je izjava premijera Redzepija da je Kosovo spremno da kao nezavisna drzava postane deo SE u duhu promena koje su se desile i naveo da se nada da ce, kada dodje vreme, to shvatiti i zvanicnici SE.

Redzepi je u subotu uputio pismo Sideru u kome je izneo stav da se prijem SCG u SE ne odnosi na Kosovo, "jer Kosovo nije deo Srbije".

PORUKA DRZAVNIM ORGANIMA SRBIJE I SCG

9.4.2003. godine, Gracanica

Od drzavnih organa Srbija i zajednice Srbija i Crna Gora zahtevamo:

Da Vlada Srbije nastavi smernice koje je zacrtao pokojni premijer dr Zoran Djindjic za Kosovo i Metohiju. Da energicnije insistiraju na realizaciji i potpunoj implementaciji Rezolucije 1244, kao i svih usvojenih dokumenata o Kosovu i Metohiji.

Da i Ministarstvo spoljnih poslova zajednice Srbija i Crna Gora preduzme energicne korake prema Savetu bezbednosti u sprecavanju krsenja Rezolucije 1244, kao i prenosnja ovlasčenja Specijalnog izaslanika Generalnog Sekretara na privremene institucije Kosova i Metohije i pred Svetom Bezbednosti pokrene postupak za smenjivanje gospodina Stajnera.

Upozoravamo da ukoliko ovaj glas savesti ostane "glas vapijuceg u pustinji" srpska zajednica zadrzava pravo da taj cin prenosa ovlasčenja na privremene institucije Kosova i Metohije smatra neobavezujucim za sebe, a svoje neslaganje izrazavacemo svim demokratskim sredstvima, sto podrazumeva i odrzavanje javnih protesta u svim mestima na Kosovu i Metohiji.

EPISKOP ARTEMIJE PODRZAVA I POZDRAVLJA PROTESTNI SKUP U GRACANICI

ERP KIM Info-sluzba

DECANI 9.4.2003. godine

Episkop Artemije, predsednik SNV KIM, koji zbog crkvenih duznosti nije mogao danas da prisustvuje protestnom skupu u Gracanici, poslao je poruku kojom podrzava resenost srpskog naroda Kosova i Metohije da izrazi protest protiv proalbanske politike sefa UNMIK-a Mihaela Stajnera. Episkop Artemije je u manastiru Visoki Decani dao izjavu za Info sluzbu Eparhije rasko-prizrenske i porucio:

"Ovaj danasnji protestni skup u Gracanici pokazuje cvrsto opredeljenje srpskog naroda na Kosovu i Metohiji da se demokratskim sredstvima bori za slobodan i dostojanstven zivot i drustvo u kome ce biti postovana ljudska prava svih gradjana bez obzira na njihovu etnicku pripadnost. Srbi jesu za saradnju sa svima onima koji rade na ispunjenju Rezolucije 1244, ali ne mogu da podrze politiku koja vodi ka nestanku Srba i stvaranju etnicki cistog albanskog Kosova", rekao je Episkop Artemije.

"Podrska naroda stavovima SNV Kosova i Metohije i SNV Severnog Kosova, koja je izrazena na protestima u Kosovskoj Mitrovici i danas u Gracanici, sasvim jasno pokazuje raspolozenje koje vlada medju Srbima u svim delovima Pokrajine. Ovo je ujedno i najglasnija poruka predstavnicima Koalicije POVRATAK i vlastima u Beogradu da vise nije moguće pod postojećim uslovima ucestvovati u radu institucija koje ne rade na implementaciji Rezolucije 1244 i stvaranju multietnickog drustva, vec na stvaranju nezavisnog Kosova u kome nema buducnosti za Srbe i ostale ne-Albance."

Istovremeno, svojom namerom da se nastavi sa protestima sirom Kosova i Metohije, SNV KIM i SNV Severnog Kosova odlucni su da se ista politika sprovodi na celoj teritoriji Kosova i Metohije i da demokratska borba za prava Srba ne znaci nikakvu podelu Pokrajine, jer ona cela treba da ostane u sastavu Srbije. Zahtevi za proglašenje nezavisnog Kosova i Metohije su pozivi na promenu medjunarodnih granica Srbije i Crne Gore i predstavljaju opasnu pretnju za mir i stabilnost na Balkanu i Evropi. Zato svesrdno podrzavam protestne skupove u K. Mitrovici i Gracanici kao i proteste koji ce se ubrzo odrzati i u ostalim delovima Kosova i Metohije. Apelujem na Srbe sirom Pokrajine da mirno i dostojanstveno izraze svoje zahteve istrajavajući u pravednoj borbi za svoja prava i slobodu", izjavio je vladika Artemije za Info-sluzbu ERP KIM u manastiru Visoki Decani.

DVOJICA ALBANACA NAPALI NOZEM SRBINA U GORAZDEVCU I NANELI MU POVREDE NA LICU

ERPKIM Info-sluzba

Pec, 8. april 2003. god

Sinoc, 7. aprila, u 21.45 Srbina SVETISLAVA SIMONOVICA (40) iz sela Gorazdevac u opstini Peci napala su nozem dvojica Albanaca i naneli mu povrede na licu. Nakon pružene prve pomoci u ambulanti u Gorazdevcu Simonovic se oporavlja i nalazi se van zivotne opasnosti. Napad je potvrdila i UNMIK policija u svom danasnjem izvestaju ne navodeći etnicku pripadnost povredjenog i napadaca, kao ni druge detalje vezane za incident.

Prema lokalnim srpskim izvorima iz Gorazdevca SIMONOVIC se oko 21.30 vraćao glavnim putem prema svojoj kuci. Pored njega se zaustavilo vozilo u kome su bila dvojica Albanaca koji su se predstavili kao radnici Elektrokosova i poceli da se raspituju oko navodnih problema u obližnjoj trafo-stanici. Nakon kraceg razgovora sa njima jedan od dvojice Albanaca zario mu je iznenada noz u obraz i naneo povrede na licu. Albanci su odmah pobegli sa lica mesta svojim vozilom, a Simonovici su slucaj prijavili UNMIK policiji i KFOR-u.

Danas je, kako saznaje ERP KIM Info-sluzba, u Gorazdevcu odrzan sastanak na kome su lokalni Srbi iz sela izrazili veliku zabrinutost zbog ovog najnovijeg napada. Albanci se inace slobodno krecu glavnim putem koji prolazi kroz selo iako Srbima kretanje van atara sela nije bezbedno vec cetiri godine.

Prema jos nepotvrdjenim informacijama dvojica napadaca su privedena u policijsku stanicu u Peci odakle su pusteni nakon kraceg ispitivanja. Lokalnim Srbima je predstavnik UNMIK-a saopstio da mogu da pokrenu tuzbu na sudu.

Mihael Stajner razgovarao sa Zivkovicem i Covicem o Kosovu i Metohiji

ODBIJEN ZAHTEV VLADE SRBIJE

Beograd - Mihael Stajner, sef Unmika nije pristao na zahtev Vlade Srbije da odlozi pocetak najavljenog prenosa ovlasčenja sa medjunarodnih Unmika na prelazne kosovske institucije, saopstio je juce premijer Srbije Zoran Zivkovic,

posle razgovora sa Stajnerom, preneo je Radio B92. "Nismo dobili pozitivan odgovor na nas zahtev za odlaganje. Ponovili smo da smo protiv bilo kog procesa koji ide ka nezavisnosti Kosova. Ne mozemo da budemo zadovoljni sa onim sto je medjunarodna zajednica ucinila za cetiri godine na Kosovu i Metohiji", rekao je Zivkovic i izrazio nadu da prenos nadleznosti nece izazvati "dalju destabilizaciju" na Kosovu.

- Proces prenosa ovlasčenja s Unmika na prelazne kosovske institucije započeo je pre 14 meseci njihovim formiranjem posle izbora, a u skladu sa Ustavnim okvirom. Sada je rec o zahtevu Saveta bezbednosti koji su podržali EU, Moskva i Vasington o transferu preostalih nadležnosti, u skladu s Rezolucijom 1244, za koje je predviđen rok do kraja ove godine. To, normano, podrazumeva i nadzor rada prelaznih kosovskih institucija. "Rezervisane" nadležnosti kao sto su spoljna politika, sudstvo, bezbednost, vojska, prava manjina i dalje ostaju u nadležnosti Unmika i ne mogu se preneti pre resavanja konacnog statusa Kosova. Za nas je vazno da demokratske snage u Beogradu slede nase poteze. Nisam ni ocekivao da cemo vec na prvom susretu zauzeti zajednicke pozicije po svim pitanjima, ali je vazno da postoji obostrana dobra volja na primeni Rezolucije 1244 i spremnost za saradnju - izjavio je juce Mihael Stajner na konferenciji za novinare u Medija centru.

Stajner, koji je juce u Beogradu imao odvojene susrete sa Zivkovicem i Nebojsom Covicom, sefom Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju, istakao je da ne bi trebalo strahovati od toga da ce Unmik preneti i jedno ovlasčenje koje se odnosi na status Kosova. On je naglasio da u medjunarodnoj zajednici postoji saglasnost da "sada nije momenat za resavanje konacnog statusa Kosova, nego da bi trebalo raditi na resavanju pitanja bezbednosti, ljudskih prava, slobode kretanja, povratka".

Kao glavne prioritete Unmika za ovu godinu Stajner je naveo resavanje ekonomskih problema, otvaranje novih radnih mesta, ocuvanje multietnicnosti i povratak raseljenih lica na Kosovo, kako bi bilo ostvareno osam zacrtanih evropskih standarda za normalno funkcionisanje drustva. Prema njegovim recima, postoje strukture vlasti i finansijski planovi koji bi u ovoj godini trebalo da obezbede veci broj povratnika od iseljenih kosovskih Srba, sto u prethodnom periodu nije bio slucaj.

Na pitanje da li ce biti ostvaren predlog o direktnom dijalogu Beograda i Pristine o prakticnim pitanjima, Stajner je odgovorio da "Unmik ima u vidu da to sada nije priotitet u Beogradu". On je izjavio da je nedavno potpisao ugovor o produzenju mandata sefa Unmika, ali nije zeleo da precizira na koje vreme.

J.T.

COVIC DEMANTUJE STAJNERA

Beograd - Nebojsa Covic, predsednik Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju, demantovao je Stajnerove tvrdnje da je od SB UN dobio podršku da do kraja godine prenese široka ovlasčenja na prelazne kosovske institucije. "To nije tacno i nije istina. To je njegovo slobodno tumacenje. SB nema nista protiv da se ovlasčenja prenesu, ali je bitno kada i u kom ambijentu. Ukoliko Stajner bude tvrdoglav, kakav jeste, onda ce time ispuniti svoju zelju da izbací Srbe iz institucija na Kosovu i Metohiji, cime ce pokazati da ne zeli multietnicko drustvo i institucije, iako su mu puna usta multietnickog", reagovao je Covic na Stajnerove izjave. Covic je dodao da vlasti u Beogradu imaju pouzdane informacije da Stajner radi na projektima stvaranja ministarstava inostranih poslova, policije, pravosudja i time, "intenzivno pravi nezavisno Kosovo i Metohiju".

On je upozorio "srpske politicare koji sebe smatraju da su od strane nekih krugova medjunarodne zajednice pozeljní, da ukoliko popuste pred tvrdnjama Stajnera, treba da znaju da time prodaju nacionalne i drzavne interese, da time produbljuju krizu i uvode region u opasne, radikalne vode u kojima moze da dodje do novih nezelenih sukoba". (Beta) Kosovski Srbi protiv prenosa ovlasčenja na privremene kosovske institucije

STRAH OD DESTABILIZACIJE KOSOVA I METOHIJE

Kosovska Mitrovica, Laplje Selo - Milan Ivanovic, predsednik Srpskog nacionalnog veca severnog Kosova i Metohije, ocenio je da Mihael Stajner, sef Unmika, umesto standarda pre statusa, u praksi ostvaruje nezavisnost pre standarda, zbog cega se ocekuje destabilizaciju prilika na Kosovu. "Proces kretanja ka nezavisnosti moze da dovede i do nereda. Taj proces koji Stajner najavljuje svakako bi doveo do destabilizacije situacije na Kosovu i Metohiji. Mislim da bi se stvari zaostrole, doslo bi do napustanja privremenih institucija, a Srbima ostaje mogucnost stvaranja i jacanja svojih institucija i struktura, jacanje veza sa drzavom Srbijom. Mada mi u ovom trenutku to ne zagovaramo, ali u ovoj situaciji veoma lako moze da dodje do stvaranja srpske oslobodilacke vojske, onoga sto su Albanci ranije stvarali", izjavio je Ivanovic za Radio B92.

Ivanovic smatra da je Stajner ocigledno pod velikim pritiskom Albanaca i optuzuje sefa Unmika za manipulaciju. "Ocigledno je da Stajner celi da poveca ulogu Kosovara, odnosno Albanaca, u operativnom upravljanju Kosovskim zastitnim korpusom, sto je stvaranje vojske. Takodje, zeli da da mnogo veca ovlasčenja policiji, da oformi saobracajne jedinice samo od albanskih pripadnika KPS, kao i da poveca ulogu KPS u granicnim jedinicama, odnosno da uspostavi jedinicu KPS za zastitu i bezbednost, znaci bez ucesca Unmik policajaca. Sve su ovo, naravno, bezbednosne funkcije jedne drzave, tako da je obicno licemerje kada tvrdi da se ne radi o stvaranju nezavisne drzave", naglasio je Milan Ivanovic. On je najavio da ce se u sreu, 9. aprila, u centru Gracanice odrzati protest zbog Stajnerove namere da prenese ovlasčenja sa Unmika na privremene kosovske institucije.

Gojko Savic, clan Predsednistva privremene Skupstine Kosova, ocenio je za Radio B92 da ce "prenos nadleznosti na kosovske institucije pospesiti novo iseljavanje Srba sa Kosova i Metohije".

Stajnerovu odluku o prenosu ovlasčenja na privremene kosovske isntitucije u subotu su osudili i Regionalni odbori Koalicije Pokret za Kosovo i Metohiju u centralnom Kosovu i Kosovskom Pomoravlju, koji su podržali "opravdane

proteste kosovskih Srba" organizovane povodom najnovijih poteza sefa Unmika. Odbori koalicije, ciji je koordinator Momcilo Trajkovic, predsednik Srpskog pokreta otpora ocenili su da proteste treba da organizuju sami gradjani, a ne "oni koji su ucescem na pokrajinskim izborima i u radu takozvanih multietnickih institucija doprineli Stajnerovoj nameri da na njih prenese ovlascenja Unmika". Pokret je zatražio od drzave Srbije da "hitno pronadje odgovor

DANAS - KOMENTAR CEKAJUCI SLOGU

Ma koliko razgovori Mihaela Stajnera, vodjeni sa zvanicnicima u Beogradu u petak, bili znacajni za nastavak dijaloga o Kosovu i Metohiji, koje je najavio i otvorio pokojni premijer Zoran Djindjic, oni su vise sumiranje onoga sto se do sada desavalo i spisak akcija koje su pozeljne u buducnosti. Sto se jednog dela kosovskih Srba tice, oni su svoj stav prema sefu Unmika najbolje pokazali pre nekoliko dana u severnom delu Kosovske Mitrovice, kada je vise hiljada njih po ko zna koji put demonstriralo protiv Stajnerove odluke da se prosire ovlascenja kosovskih privremenih institucija, smatrajuci da to direktno znaci stvaranje nezavisnog Kosova i Metohije. Osim ostavke Mihaela Stajnera Srbi su zahtevali da se strategija resavanja statusa juzne pokrajine proglasi za drzavnu.

Njihov glavni eksponent Milan Ivanovic, predsednik Srpskog nacionalnog veca sa sverno Kosovo i Metohiju, kome se odnedavno pridruzila i Rada Trajkovic, predlaze da Srbi sami organizuju izbore u sredinama u kojima zive. Nedavno formiranje zajednice srpskih opstina, bez obzira na to sto nema ni formalno pokrice u Ustavnim okvirima, niti zvanicnu podrsku Beograda, pokazuje da oni nece lako odustati.

Drugi deo srpskog korpusa, cija je okosnica i dalje u Koaliciji Povratak, trenutno je u defanzivi i nedoumici zbog postupaka Mihaela Stajnera kojem su svojevremeno dosta pomogli da izgradi svoj autoritet. Svakodnevno najavljivani masovnijim povratak Srba stalno se odlaze, njihovi poslanici sve manje prisustvuju sednicama kosmetskog parlamenta u stalnoj dilemi da li je i trebalo da se prihvate ucesca u njegovom radu.

Ove dve srpske grupacije su u stalnom antagonizmu oko nacina i metoda za ostvarivanje srpskih interesa. Doduse, ni o tome sta je srpski interes na Kosovu i Metohiji ne postoji potpuna podudarnost, a to sto ima cestih prelazaka iz jednog tima u drugi, ne menja osnovnu podelu. Vakuum koji ce nastati dok sadasnji administrator ne ode i dok se sledeci ne snadje na duznosti, sa jedne strane, ne ide u prilog Srbima, jer Albanci, uprkos unutrašnjim podelama, o nacinu i metodu imaju isti cilj - nezavisnost - ali, sa druge strane mozda nije lose da Srbi na Kosovu, ali i vlasti u Beogradu, to vreme iskoriste za neku vrstu konsolidacije sopstvenih redova.

Mihael Stajner je uoci razgovora u Beogradu relativizovao poteze koje je vukao u poslednje vreme. Da je to trebalo tumaciti kao diplomatski potez pred odlazak pokazalo je njegovo odbijanje da zaustavi ili bar uspori prenos ovlascenja na kosovske institucije. Uprkos brojnim nedoumicama, izvesno je da je dijalog koji je inicirao Zoran Djindjic prihvacen od medjunarodne zajednice, a nevoljno i od samih Albanaca. Zvanicnici u Beogradu sada ne bi smeli da prepuste inicijativu koju su imali pre 12. marta, a za pocetak trebalo bi da pokusaju da stvore zajednicku platformu za buduće nastupe svih Srba kojima je Kosovo "na dnevnom redu".

Danas, 07.04.2003.

TESTIRANJE NEZAVISNOSTI

Covic pokusava da izazove novi rat na Kosovu, zavapili su pristinski mediji posle nedavne izjave potpredsednika srpske vlade da su "sukobi neminovni" ukoliko ta pokrajina, uz podrsku UNMIK-a, nastavi da "klizi" ka nezavisnosti. Strasti, srpske i albanske, uzburkala je odluka prvog coveka medjunarodne administracije Mihaela Stajnera s pocetka marta da prosiri nadleznosti kosovske vlade, beznadežno rastrzane izmedju nerealnih predizbornih obećanja i nemoci da se suoci sa pitanjima manje atraktivnim od resavanja konacnog statusa Kosova.

Vlada Bajrama Redzepija ce, tako, u skoroj buducnosti dobiti priliku da razresi neka od nebrojenih ekonomskih pitanja, kao i probleme u zdravstvu i javnim sluzbama. Stajner je, istovremeno, za Unmik i Kfor zadržao brigu o manjinama, kontrolu bezbednosnih struktura, spoljnu politiku.

Vlasti u Beogradu i kosovski Srbi ostro su se suprotstavili "klizanju u nezavisnost", smatrajuci da prosirivanje ingerencija kosovske vlade, prakticno, predstavlja pocetak kraja resavanja konacnog statusa Kosova. "Tu su, cini mi se, srpske vlasti delimicno u pravu. Medjunarodna zajednica ce, pre no sto pitanje statusa Pokrajine bude zvanicno otvoreno, svakako testirati sposobnost institucija da preuzmu odgovornost za stanje na Kosovu.

Pri tom znacajan cinilac predstavlja i razvoj odnosa izmedju Srba i Albanaca, kao i vlasti u Beogradu i Pristini", rekao je za NIN zapadni diplomata koji je zeleo da ostane anonimn. Istovremeno, misija UN na Kosovu obznanila je kako je prenosenje nadleznosti sa medjunarodne administracije na kosovske institucije "saglasno duhu Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti UN" - temeljnog akta trenutnog statusa Kosova i svojevrzne "Kvake 22" prema kojoj je sve moguće ali i nista nije tako lako kao sto mozda u prvi mah deluje.

"Beograd ne moze da dozvoli da Unmik na Kosovu radi sta mu padne na pamet", rekao je Covic agenciji Beta, naglasavajući da srpske vlasti ni u kom slucaju ne mogu da budu preskocene prilikom neke buduće procene jesu li ili ne u Pokrajini postignuti medjunarodni standardi, sto je cesto isticano kao najznacajnji faktor prilikom odlucivanja o konacnom statusu pokrajine. "Ajde da vidim da uradi Pristina nesto bez Beograda. Ajde neka proglase nezavisnost Kosova.

Taj ko to uradi, taj ce nositi odgovornost za sukobe, jer cemo mi onda morati da reagujemo - da zastitimo svoju teritoriju i svoj narod. Mora da bude jasno i medjunarodnoj zajednici da cemo mi to braniti. Mi nismo za to, ali nemojte da nam uzimate sve", rekao je Covic. Istovremeno, kosovski Srbi najavili su proteste zbog Stajnerove odluke.

Covic, medjutim, nece uspeti da zaustavi proces prenosnja novih ingerencija na Vladu Kosova, jer je taj proces u toku,

tvrdi Redzepi, dodajuci da je izjava potpredsednika srpske vlade "neumerena", i da medjunarodna zajednica treba da u sto skorije vreme, a "najkasnije za godinu-dve", okonca proces resavanja konacnog statusa Kosova. Srpski clan Predsednistva Skupstine Kosova, Oliver Ivanovic rekao je, medjutim, da bi Stajnerovo insistiranje da se dodatne ingerencije ipak prenesu na Redzepijevu vladu, moglo dovesti do izlaska Srba iz institucija. S obzirom na njihovu zastupljenost u kosovskim javnim sluzbama, ali i institucijama, tesko je i pomisliti da bi takav korak mogao zabrinuti predstavnike medjunarodne zajednice, pogotovo ukoliko se u obzir uzme nacin na koji je svojevremeno definisan ustavni okvir Pokrajine, u cijoj izradi Srbi, takodje, nisu ucestvovali.

"Mislim da ce Unmik morati da obavi nekoliko razgovora sa vlastima u Beogradu i kosovskim Srbima i resi problem na obostrano zadovoljavajuci nacin. Pitanje transfera dela ingerencija, svakako, ne sme da predstavlja prepreku za sustinski napredak odnosa izmedju vlasti u Beogradu, medjunarodne administracije i kosovskih institucija", ocenio je zapadni diplomata.

Nepostojeci odnosi dva decenijama zavadjena naroda na Kosovu, ukoliko se ne racuna mrznja, preneli su se i na vlasti u Pristini i Beogradu, te se njihov prvi zvanican kontakt, ni posle dve i po godine od pada Milosevicevog rezima, cak se i ne nazire. Mada su pristinski politicari ubistvo srpskog premijera Zorana Djindjica i vanredno stanje u Srba koje je usledilo, iskoristili kao odlican alibi za vremenski neodredjeno odlaganje pocetka razgovora sa vlastima u Beogradu, zla sudbina tog susreta bila je poznata i pre snajperskih hitaca ispaljenih 12. marta. Sveobuhvatnom retorickom gimnastikom, najznacajnji politicki prvaci kosovskih Albanaca odbacili su inicijativu za susret sa predstavnicima Beograda - po treci put od oktobra 2000. godine.

Pre resavanja konacnog statusa, Kosovo ce morati, medjutim, da se suoci sa mnogo manje atraktivnim problemima, pre svega sa sve slabijim interesom Amerike za "Balkanskim slepim crevom" usled tekuce akcije razoruzavanja irackog lidera Sadama Huseina. Tu prazninu, koja ce se neminovno pojaviti na Kosovu, ali i u nista manje zlosrečnoj Bosni, kako navode zapadni diplomati, pokusace da popuni Evropska unija, koja je vec preuzela nadziranje mira u susednoj Makedoniji.

"Operacija Konkordija", kako je imenovana prva mirovna akcija evropskih snaga, predstavlja stvaran test sposobnosti EU da se uhvati u kostac sa mnogo vecim, ali i komplikovanijim operacijama cuvanja mira posle krvavih medjunacionalnih sukoba. Kako navode predstavnici EU, uspeh "Konkordije" otvorice vrata za preuzimanje misija na Kosovu i Bosni.

RADE MAROEVIC, NIN, br. 2727

Branko Radujko, posle susreta Stajnera i srpskih zvanicnika, najavio

PISACEMO SAVETU BEZBEDNOSTI

BEOGRAD - Sef Unmika Mihael Stajner nece odustati od prenosjenja nadleznosti na privremene kosovske institucije. Stajner je obecao da ce to uraditi odgovorno i transparentno, jer je to obaveza koja proistice iz Rezolucije SB UN 1244, Ustavnih okvira i stava clanica SB. Stajner uverava Srbe da taj proces ne vodi ka nezavisnosti i da ce u njegovim rukama i dalje biti pitanja odbrane, bezbednosti, spoljnih poslova, ekonomskih odnosa s inostranstvom i pravosudja.

Nema uslova

Kosmetiski Srbi i zvanicni Beograd, medjutim, imaju drugacije misljenje o tome. Sef Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju Nebojsa Covic je posle dugog i iscrpnog razgovora sa Stajnerom izjavio da je u ovom trenutku tesko imati poverenja u tvrdnju da se nece preneti nadleznosti onoliko koliko bi vodilo nezavisnosti Kosova i Metohije.

- Jos nema povratka Srba, niti bezbednosti i slobode kretanja za manjinske nacionalne zajednice - podseca Covic, koji je kao netacnu ocenio Stajnerovu izjavu da je od SB UN dobio podrsku da do kraja godine prenese ovlascenja.

Covic smatra da je to slobodno Stajnerovo tumacenje i dodaje da SB nema nista protiv da se ovlascenja prenesu, ali je bitno kada i u kom ambijentu. Srpski premijer Zoran Zivkovic i Covic jasno su Stajneru stavili do znanja stav Beograda da nadleznosti ne bi trebalo da se prenesu pre povratka i obezbedjenja sigurnosti i slobode kretanja za manjinske nacionalne zajednice.

Otisao predaleko

- Smatramo da se otislo predaleko s prenosom nadleznosti. Stajner je pogresno protumacio ovlascenja za prenos nadleznosti, jer to ne treba uraditi na ovaj nacin i ne ovom dinamikom - kaze savetnik predsednika Vlade Srbije

Zahtev SB UN

Savetnik srpskog premijera Branko Radujko najavio je da ce Vlada Srbije uskoro uputiti zahtev SB UN da sto pre napravi analizu onoga sto se desava na Kosovu i Metohiji.

- Primice se rok od cetiri godine, koliko su Kfor i Unmik na Kosovu i Metohiji, i vreme je da se preispita ne rad Mihaela Stajnera, vec onoga sto je od juna 1999. do sada uradjeno na primeni Rezolucije SB UN 1244. Potrebno je preispitati sta je ispunjeno, a sta nije, sta je sporno, ispraviti greske, ukloniti propuste i vratiti u okvire Rezolucije SB UN 1244 - kaze Radujko.

Stajneru se, medjutim, ocigledno zuri da posao zavrsi sto pre, bez obzira sto je i njemu jasno da nema uslova za prenos ovlascenja, jer institucije koje treba da ih preuzmu nisu ni kompetentne, niti multietnicke. Ovaj njegov preuranjeni i ishitreni potez za posledicu bi imao ne samo novi korak Kosova i Metohije ka nezavisnosti, vec i dalekosezne posledice po Balkan i nove sukobe, jer kosovski Albanci se nece zaustaviti na nezavisnom Kosovu.

SRBI BOJKOTUJU STAJNERA

Pristina, 8. aprila

Sednica Saveta za prenos nadležnosti sa UNMIK-a na privremene kosmetske institucije održane se danas sa početkom u 15 časova u Pristini. Ovo je na konferenciji za novinare izjavio Sajmon Hejzlok, direktor UNMIK odeljenja za informisanje u Pristini rekavši da će vlada Kosmeta danas i zvanično preuzeti veće ingerencije u resavanju, kako je izjavio, gorućih pitanja i problema na Kosovu i Metohiji. "Medjunarodna uprava omogućila je da u procesu prenosa vlasti učestvuju i predstavnici manjina, a na Srbima je da odluče da li će prisustvovati danšnjem sastanku" - izjavio je Hejzlok i podsetio "da je transfer vlasti proces koji će urediti upravljanje u Pokrajini i proces će biti završen do kraja godine". Dragisa Krstović, šef poslaničke grupe koalicije "Povratak", rekao nam je da Srbi neće prisustvovati danšnjem sastanku jer "nisu ni pozvani, a i da jesu, ne bi prisustvovali, jer imaju negativan stav prema odluci specijalnog predstavnika generalnog sekretara UN za Kosmet Mihaela Stajnera".

- Od početka smo protiv prenosa ovlašćenja sa UNMIK-a na privremene kosmetske institucije i protiv odluke Stajnera. I pored predloga vlade Srbije da odloži prenos nadležnosti na privremene institucije, on to nije učinio - rekao je Krstović. Na pitanje da li Srbi ostaju u parlamentu, Krstović je rekao: - Za sada ostajemo. Međutim, pre nego što ista odlučimo, konsultovaćemo se sa vlastima u Beogradu, a i sa vlastima zajednice Srbija i Crna Gora.

B. Radomirović

Ko bi mogao da zameni Mihaela Stajnera?

PJER SORI GLAVNI KANDIDAT

BEOGRAD - Švedski diplomata, socijaldemokrata Pjer Sori, najozbiljniji je kandidat za mesto šefa Unmika u Pristini, saznaje "Glas". Sori, koji je od 2000. godine ambasador Švedske u UN, ima bogatu diplomatsku karijeru. Bio je poslanik u švedskom parlamentu, obavljao je mnoge dužnosti u Ministarstvu inostranih poslova i predstavljao svoju zemlju u Evropskom parlamentu. Među kolegama Sori vazi za jednog od najboljih poznavalaca evropske situacije.

Mada je sadašnji šef Unmika Mihael Stajner zvanično demantovao da napušta ovu funkciju, nezvanično se govori da je njegov odlazak sve izvesniji. Da se to ozbiljno shvata i u UN, najbolje potvrđuje izjava koju je njegov mogući naslednik, Sori, dao za "Koha ditore". Sori je potvrdio da je radno mesto šefa Unmika za njega interesantno i da je svojoj vladi potvrdio da pristaje da bude kandidat.

Međutim, prekjuce, prilikom boravka u Beogradu, Stajner je to demantovao i rekao da ostaje u Pristini, ali je i dodao "videćemo dokle". Stajner je izjavio da je sa generalnim sekretarom UN nedavno potpisao ugovor o produženju mandata, ali je rekao i da ne valja ako neko kratko bude na funkciji, mada nije dobro ni suviše dugo, jer se svi zasite.

STAJNER ISKORISTIO TRENUTAK

ZUBIN POTOK - Misija UN na Kosovu za ovu sedmicu najavljuje prebacivanje velikog dela nadležnosti na institucije privremene pokrajinske samouprave. Kosovski Srbi i Vlada Srbije tome se zlostoke protive, ali bezuspesno, a kosovske vlasti najavljeni potez isčekuju sa nestrpljenjem.

U razgovoru sa Radio Dojce Vele, međuministarski koordinator za povratak u Vladi Kosova Milorad Todorović objašnjava i zašto. On kaže da se "šef UNMIK-a Mihael Stajner, i pored toga što je svestan da nije trenutak za prenos ovlašćenja na vlasti Kosova, priklonio albanskoj strani. To je, pre svega, prebijanje duga albanskim političarima i Stajnerova potreba da se pred odlazak sa Kosova iskupi za neuspeh svoje misije", kaže Todorović.

On ističe da "Stajner pri tome, ne vodi računa da je glavni zadatak misije UNMIK-a supstancionalna autonomija, a ne državnost i privremene, nedržavne institucije".

"Što se tiče nas trojice predstavnika Koalicije "Povratak" u izvršnim organima vlasti, dakle mene i gospodina Bogdanovića u Vladi Kosova i gospodina Nenada Radosavljevića, kao specijalnog savetnika Mihaela Stajnera, odnosno specijalnog izaslanika generalnog sekretara UN za povratak, mi u tom smislu ostajemo kao integralni deo Koalicije "Povratak" i onako kako je Koalicija "Povratak" odlučila, nama ništa drugo ne preostaje nego da tu odluku dosledno sprovedemo do kraja".

Uz napomenu da, ako srpski poslanici napuste Skupštinu, jer je to protivno interesu srpske zajednice, onda će i Vlada Kosova ostati bez Srba, kaže Todorović, ali upozorava da to ne treba da bude brzopleta odluka.

Na pitanje mogu li Srbi biti jedinstveni u odluci, Todorović odgovara:

"Dakle, ja sam poprilično siguran, kad bi sam Bog dobio domaći zadatak da ujedini Srbe, da bi imao poprilično problema. Nije problem napraviti jedinstvo oko nečega, ali to nešto bi trebalo, pre svega, da bude platforma oko koje se sve političke opcije, kojih ima sigurno više, mislim na političke opcije Srba na Kosovu, definitivno slazu".

Milorad Todorović upozorava da je šef UNMIK-a Mihael Stajner iskusni diplomata i da je iskoristio trenutak preokupacije sveta ratom u Iraku, svestan da mu zbog prenosa ovlašćenja na kosovske institucije neće zameriti ni Nemačka iz koje dolazi, a ni SAD, jer su se zalagale za stvaranje privremenih institucija. Prenoseći stav koji već duže vreme zastupa, a to je da su Srbi sa Kosova onoliko jaki koliko im je jaka matična država Srbija, Todorović podržava napore zvaničnog Beograda da se obračuna sa organizovanim kriminalom.

"S druge strane, mislim da nije opala ta tenzija koja je značila neku vrstu pojačane pažnje Vlade Srbije prema Kosovu i definitivno mislim da i u tim svojim premisslanjima - šta uraditi sa srpskim političkim predstavnicima na Kosovu - u smislu njihovog ucesca u daljem radu u privremenim institucijama uprave, treba voditi računa i o tome da li potez, ma kakav on bio, na bilo koji način šteti poziciji Vlade Srbije, jer će to onda biti povratni efekat na slabljenje naše pozicije

ovde".
Ministar koordinator u Vladi Kosova Milorad Todorovic na kraju kaze da ce im pozicija Vlade Srbije i podrška iz Beograda mnogo znaciti prilikom donosenja vaznih odluka

Nova nada za raseljene sa Kosova i Metohije

POVRATAK U PROLECE

"Povratak 62 srpske porodice u selo Novake, kod Prizrena, trebalo bi da bude primer za ugled na celoj teritoriji Kosova i Metohije. U Novakama je ostvarena dobra priprema i dobra organizacija povratka. Prvi povratnici, njih 40, dosli su u rano prolece. Smesteni su u obnovljenoj skoli. Napravljena je trafo-stanica, pa imaju struju. Uzorane su i posejane prve njive. Kuce, koje se grade, trebalo bi da budu gotove u junu. Tada bi trebalo da pocne useljavanje prvih porodica. Na jesen bi deca posla u skolu, to bi bila prva godina održivog povratka u Novake - kaze Nenad Radosavljevic, savetnik specijalnog izaslanika UN Mihaela Stajnera za povratak.

Novine povratka u Novake

Novac za povratak u Novake u iznosu od milion i tri stotine hiljada evra dala je nemacka vlada. Mesto za povratak je pazljivo odabrano. Selo ima 450 hektara veoma plodne zemlje, koja moze da se navodnjava. Postoje vinogradi, koji su zapusteni, ali se mogu obnoviti. U okolnim selima zive Albanci katolici, koji nisu ekstremno raspoloženi prema Srbima. Zanimljivo je, kako navodi Nenad Radosavljevic, da su Albanci iz okoline, nekadasnje dobre komsije seljana iz Novaka, pozajmili traktore da se u ataru Novaka uzoru prve njive. Nemacka jedinica Kfora postarala se da bezbednost seljana bude na potrebnom nivou. Angazovana je nemacka gradjevinska firma koja se obavezala da ce 62 kuce podici za dva meseca. Na poslovima gradnje bice angazovani i prvi povratnici. To su, kako kaze Radosavljevic, uglavnom mladji i zdravi ljudi. Imaju volju i energiju. Znaju sta hoce i hoce da rade. Za poslove na gradnji kuca dobice od nemacke firme dnevnice. To je veoma vazno. Od prvih dana povratka, ovi ljudi pocinju da zive od svog rada. Takav povratak ima smisla.

Treba reci, napominje nas sagovornik, da u Novake, prvi povratnici nisu dosli pod satore i u teske uslove prebivanja, vec u obnovljenu skolu, u kojoj imaju iole pristojan smestaj.

Imaju povratnici i kombi. Njime idu u Strpce u nabavku. I u Prizrenu je atmosfera normalnija nego u drugim gradovima na Kosmetu. U tom gradu ima muslimana, Goranaca, Turaka... Nije neobicajeno da se govori srpski... Povratak Srba u Novake pripadnici nemacke jedinice Kfora najavili su okolnim seljanima jos proslave godine. Jasno je receno, kako to Nemci umeju, da ce se to dogoditi - dogodilo se. Nije bilo neprijatnih iznenadjenja.

Projekat povratka u Novake, kako procenjuje Nenad Radosavljevic, ima realne sanse da uspe.

Sto pre, to bolje

Nedaleko od Prizrena, u Zupskoj dolini, trebalo bi da se ostvare projekti povratka u Gornje selo, Musnikovo, Sredsku i okolna naselja. Ovih dana Prizren i ovaj kraj posetio je Mihael Stajner sa saradnicima. Prvi put je Mihael Stajner javno rekao da Srbi imaju puno pravo da se vrate tamo, gde su pre 1999. godine ziveli. Mnogo je faktora od kojih zavisi povratak Srba na Kosmet, ali su najvazniji ponasanje Kfora i UNMIK-a. Izjava Mihaela Stajnera u Prizrenu i ponasanje Kfora u selu Novake, kako kaze Nenad Radosavljevic, trebalo bi da budu potvrda namere da proces povratka bude bolje organizovan nego do sada i da se omasovi, da postane održiv.

Po prirodi stvari proces povratka je slozen i u njemu ucestvuju UNMIK, Kfor, donatori, nevladine organizacije, kao nosioci projekata, a negde i njihovog izvodjenja, pa opstinske komisije, regionalne do glavne radne grupe, koja odobrava realizaciju projekata. Na proslom sastanku glavne radne grupe bilo je predoceno 12 projekata. Prahvacena su samo tri. I to dva projekta povratka Roma i jedan Srba, u Novo Selo kod Vucitna.

Po navedenom, kako kaze Nenad Radosavljevic, ne bi se reklo da je rad Glavne grupe za povratak mnogo efikasan. No, napominje nas sagovornik, postupak se uhodava, a sastanci Glavne radne grupe održavaju se, po pravilu, jednom u dve sedmice. Na sledecem sastanku, pred clanovima radne grupe, pojavnice se vise od dvadeset novih projekata povratka sirom Kosmeta. Vazno je, kako kaze Nenad Radosavljevic, da se na sastancima Glavne radne grupe odobre valjani projekti, da se ukaze na probleme koji postoje i da se "zaduze odgovorni koji ce da ih rese", a ne da se pocetak realizacije projekata odlaze i zbog bizarnih i lako resivih problema.

I ovde nas sagovornik navodi primer projekata povratka u sela - Siga, Brestovik i Ljevosa za koji je italijanska vlada dala donacije. Sada postoji navodna dilema da li da se novac "uputi" UNMIK-u, pa da on odredi gradjevinske firme koje ce da grade kuce i infrastrukturu u pomenutim selima, da li ce to ici preko nevladinih organizacija ili ce, pak, Italijani, na kraju, sami angazovati izvodjace radova.

Naravno, za realizaciju projekata povratka je potreban novac. Receno je, posle novembarskog donatorskog sastanka u Briselu, da ce se, ove godine, bar 32 miliona evra utrositi za povratak.

Jos treba reci da ce ove godine poceti novi ciklus projekata povratka, koji se realizuju novcem koji odobrava Kongres SAD. Ocekuje se da ce biti odobreno, pored postojećih pet miliona dolara, jos dodatnih osam. Ali, Amerikanci se zalazu za "spontani pojedinačni povratak". Taj pristup, kako smatra Nenad Radosavljevic, treba prilagoditi konkretnim uslovima na Kosmetu i novac uloziti u projekte, koji realno mogu da se ostvare u razumnom roku. O tome ce se razgovarati i dogovarati sa nevladinim i drugim organizacijama koje sprovode projekte iz donacije Kongresa SAD.

Stana Ristic

"Pesme" Milana Rakica: jedan vek

RAKICEVA FUGA

Ne pripadam, na sreću, "raskalanoj deci" koja su, modernistički oholo, ulazila u poeziju onom efektinom i jeftinom dosjetkom kako se "prvi macici-ducici (i rakici) u vodu bacaju"... Da se dozovu - te Macice - strpljivo su cekali i Ducic i Rakic. Imali su vremena, pisao je M. Danojlic.

Da je Milan Rakic veliki pjesnik, to sam nekako, cini mi se, oduvijek osjecao i znao. Ali da je taj stisani i zakopcani, muzikalni i gospodstveni Rakic od tvrde gradje i sav iz jednog komada - to smo saznali pedesetak godina nakon njegove smrti, tek kada su objavljena "Konzulska pisma". Ondasnja Srbijica uspijevala je da stiti svoje sunarodnike u Otomanskoj carevini, a poodavno, evo, ne može u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, na Kosovu i Metohiji, u Makedoniji - ni dok smo bili zajedno, a pogotovo otkad smo se ovako razisli... Dobrovoljac u Balkanskom ratu, konzul u Pristini, Milan Rakic je - da li "neozaren starog oreola sjajem" - u dosluhu sa komitskim cetama, u diplomatskoj posti prenosio "martinke", i smrti muski u oci gledao.

Izgleda da je najveći patriotizam onaj za koji se i ne zna.

Ne tajim da je nekoliko mojih kosovskih pjesama, i kada se to odmah ne vidi, "osjenjeno" Rakicevim kosovskim ciklusom: "Bozur", "Simonida", "Na Gazi Mestanu", "Jefimija", ali prije svih "Nasledje" i "Napustena crkva" - "dok neosetno, svuda pada tama" - sjajkaju iz zore pocetka u tami kraja strasnoga dvadesetoga vijeka:

Sam u pustoj crkvi, gde kruze vampiri,

Ocajan i strasan, Hristos ruke siri,

Vecno cekajuci pastvu, koje nema...

Danas, ne u pustim vec u srusenim crkvama, ocajan i strasan Hristos ruke siri, a pastve nema pa nema...

Trebalo bi iznova procitati Rakicevu pjesmu "Nasledje":

Ja osećam danas da u meni teče
Krv predaka mojih, junackih i grubih,
I razumem dobro, u to mutno veće,
Zasto bojne igre u detinjstvu ljubih.
I prezirem tugu, zaboravljam bolju,
Jer u meni teče krv predaka moji',
Mucenika starih i junaka koji
Umirahu cutke na strasnome kolju
Jest, ja sam se dugo sa prirodom rv'o,
uspeo sam - sve se može kad se hoće -
Da na ovo staro i surovo drvo
Nakalemim najzad blagorodno voće.
I sad, ako placem kad se mesec kreće
S oreolom modrim niz nebesne pute,
I kad stare sume, carobne sirene,
Jedno tuzno veće zlokobno zacute,
Ja osećam ipak, ispod svezih grana
I kalema novih, da, ko nekad jaka,
U korenu starom struji snazna hrana,
Neiscrpna krepost starinskih junaka.
Sve iscezne tada. Zaboravljam bolju,
A preda me staju redom preci moji,
Mucenici stari, i junaci koji
Umirahu cutke na strasnome kolju...

Trebalo bi danas, narocito danas, razabrati kako ispod ovih "svezih grana i kalema novih", ispod ovih parnasovskih aleksandrinaca "teče krv predaka moji" / Mucenika starih i junaka koji / Umirahu cutke na strasnome kolju", kako, dakle, ispod evropejskih dvanaesteraca struji mocna sintaksa srpskog deseterca. Na staro i surovo predacko drvo Rakic je, kao kalemar stiha, uspjesno kalemio blagorodno voće. Valjalo bi danas, narocito danas, prepoznati ovu jedinstvenu "Rakicevu fugu", taj kontrapunktski oblik, tu kompoziciju za više glasova, gdje razlicni lirski segmenti redom ponavljaju, kanda malcice zastri ali uvijek isti epski motiv: to neiscrpna krepost starinskih junaka snazno struji u starom korijenu i srećno hrani nove kaleme Rakiceve pjesme. Pogledajte tu distribuciju materijala, tu savršeno sredjenu sintaksu, tu uravnotezenu prosodiju, kako ususkano i harmonicno obgrljuje nove i krhke kaleme strepnje i melanholije - izricito osjencene u cetvrtoj strofi - i kako ih mirno i muzevno, dobrom predajom, krijepe. To na kraju krajeva ipak znaci da je u golgoti, a sljedstveno tome, i u vaskrsu Srbije istorijski horizont bio otvoren a ova krasna "pjesnicka osmoza" moguća. Rakic je, dakle, bio Evropljanin, ama i tvrdi Srbin. Ispod klavirskih i violinskih partitura, negdje u daljini, u starini, suze nam utiru zalobni zvuci gusala... To i jeste ta Rakiceva fuga.

"Ovaj nas pesnik je kao srpski guslar u desetercu nasao u dvanaesteru instrumentu koji je odgovarao i njegovoj celoj prirodi. On je disao u dvanaesteru. Sve strane stihove koje je kad izgovarao bili su u tom metru! A ja mislim da ovo daje poseban car njegovoj knjizi koja izgleda mali epos ispevan od pocetka do kraja u jednom dahu, na jednom glazbenom instrumentu, o jednom jedinom ali vrlo krupnom predmetu", govorio je Ducic o Rakicu u jednom razgovoru sa Vasom Milicem.

Oslusnimo sada u ovome sonetu, na kraju i vijeka i milenija, sta "svetac za slijepca uz neme gusle jeca" - nama ovakvim, nama danasnjim:

Jesi li kopile iz crnih slovenskih suma

Kentaur s telom zdrepca i licem arapceta
U jezu lasica i vidra jakoze puma
Taj mutant istorije sto za freskama seta
S precima iz citanki s junacima iz vuka
S morlackom sovuljagom unazad do cecana
I od kosova pa do kosova kuka
Senicu jos bjelicu i vodu sa zvecana
Turisto u proslosti S tobom su dva put mrtvi
U blatu zagrljeni bozurovi i deca
Sa ovog strasnog suda na gracanickom zidu
Mirne i maloumne modre se oci zrtvi
I svetac za slijepca uz neme gusle jeca
O vremenu posljednjem u sramoti i stidu
("Pred strasnim sudom na gracanickom zidu")

Ovi prizori prepisani sa strasnog gracanickog suda, spolja i iznutra, i iz zivota i sa freske, kanda nam iz daljine, iz starine, izmedju ostalog, hoce da kazu da Milan Rakic nije bio mutant istorije, jos manje turista u nasoj proslosti.

Rajko PETROV NOGO

Kratke informacije

OPSTINA NOVO BRDO

Geografske odlike. - Opstina Novo Brdo nalazi se na samom dnu lestvice koja odrazava relativni nivo razvijenosti opstina u Republici.

Sa površinom od 81 km. kvadratni Novo Brdo je najmanja opstina na Kosovu i Metohiji. Nalazi se u jugoistocnom delu pokrajine, izmedju grada Pristine i opstina Kosovska Kamenica, Gnjilane i Lipjlana. Sa okruzenjem je povezuju tri regionalna i magistralni put koji prolazi kroz krajnji deo njene teritorije.

Brdskoplaninski karakter opstinskog podruca opredeljuje nadmorska visina od 700 do 1260 m. i reljef koji od kotlina Krive Reke, preko pretežno brezuljkastog i visoravnima isprekidanog terena prelazi u planinske predele. Reljefom je uslovljena i nerazvijena mreza naselja, njihova velicina, niska koncentracija naseljenosti (461 stanovnik po naselju) i slabe medjusobne gravitaciono - funkcionalne mreze.

Stanovnistvo. - U opstini je zivelo 4.611 stanovnika ili 57 stanovnika na km. kvadratnom. U svih 10 naselja prisutno je smanjenje broja stanovnika tako da je taj broj sada pao na 2500 Srba. Ova tipicna pojava za novobrdske Srbe, posledica je intezivnog procesa emigracije ne samo danas vec unazad poslednjih 5 godina. U poslednjih 2,5 godine razlog za iseljavanje stanovnika opstine Novo Brdo je izolacija opstine, bezbedonosna situacija, kao i pritisak ekstremista i paljenje kuca i ostalih objekata.

Unutrasnja preraspodela stanovnistva odvija se najvećim delom u korist blizih gradskih centara. Od vecih naselja mozemo izdvojiti Bostane, Izvor i Labljane, dok ostala naselja priblizavaju se granici kritične naseljenosti neophodne za organizovanje ekonomskih i drugih aktivnosti.

U sedistu opstine, koje je rudarska kolonija zivi svega nekoliko desetina stanovnika Srba, pretežno staraca.

Spomenici kulture. - Bogato kulturnoistorijsko nasledje svedoci o nastanjenosti teritorije opstine u davnoj proslosti. Arheoloski nalazi ukazuju da naselje u mestu Novog Brda postojalo jos u doba Rimljana. Najveci procvat Novo Brdo dostiglo je u prvoj polovini DzV veka za vreme vladavine despota Djurdja Brankovica. Jedno vreme naselje je brojilo 40.000 stanovnika.

U tehnickom pogledu, stanje evidentiranih spomenika kulture je veoma lose. Nijedan objekat nije trajno konzerviran i zasticen.

Obrazovanje. - Na teritoriji opstine Novo Brdo postoje 3 osmogodisnje skole i to: OS - Sveti Sava u Jasenoviku, OS - Miladin Popovic u Bostanu, OS - Dositej Obradovic u Prekovcu, kao i tri cetvororazredne skole (isturena odeljenja) i to: u Zebincu, Izvoru i Novom Brdu. U opstini ne postoji srednja skola tako da su ucenici prinudjeni da srednju skolu pohađaju u Gracanici i Kuscu.

Zdravstvo. - Na teritoriji opstine Novo Brdo postoje samo dve ambulante i to u Jasenoviku i Prekovcu. U ambulanti u Jasenoviku ne opostoji doktor vec samo jedan tehnicar. Treba napomenuti da je ambulanta u Jasenoviku pristupacna za Srbe samo jednom nedeljno dok ostali dani su rezervisani za Albance.

Ambulanta u Prekovcu je daleko bolje organizovana. Postoji lekar koji radi tri puta nedeljno. Pored ambulante postoji i apoteka koja je relativno dobro snabdevena lekovima.

Opstina Novo Brdo jedna je od najmirnijih opstina na Kosovu tako je i pristup zdravstvenim uslugama prilicno dobar. Medjutim, ambulanta u Prekovcu pruza samo primarnu zdravstvenu zastitu dok za vece intervencije ljudi su prinudjeni da koriste usluge u zdravstvenim centrima u Gracanici kao i po gradovima u centralnoj Srbiji.

Zaposlenje. - Pre konflikta najveći broj ljudi bio je zaposlen u rudniku (oko 60% od ukupno zaposlenih), jedan deo u opstinskoj administraciji, prosveti i zdravstvu. Dvadesetak zena radilo je u Tekstilnom kombinatu Gnjilane - ispostava Jasenovik, kao i dvadesetak radnika u fabrici radijatora u Prekovcu. Ostali zaposleni radili su u Gnjilanu. Ostatak stanovnistva bavio se poljoprivredom i stocarstvom.

Nastavice s

e

NARODNA I UNIVERZITETSKA BIBLIOTEKA „IVO ANDRIC“ IZ PRISTINE :

PREDSTAVLJENA IZDAVACKA DELATNOST

U prepunoj Sali Udruzenja knjizevnika Srbije u Beogradu, 31. marta 2003. predstavljena je izdavacka produkcija Narodne i univerzitetske biblioteke IVO ANDRIC iz Pristine, trenutno smestene u Narodnoj biblioteci Srbije u Beogradu.

U uvodnoj reci upravnik Biblioteke mr Jordan Ristic podsetio je prisutne na bogate kulturne programe koje je ova institucija organizovala u Pristini u vremenu do progonstva srpskih kadrova iz Biblioteke. On je istakao da je Biblioteka, pored osnovne delatnosti, stavljajuci studentima i naucnim radnicima jedan million knjiga i periodike na koriscenje, organizovala skolu Pravoslavlja, brojna predstavljanja knjiga savremenog stvaralastva, izlozbe slika, kamerne muzicke priredbe, do sajma knjiga koji je obecavao da postane tradicionalna i znacajna kulturna manifestacija. Sa stotinka kulturnih manifestacija (programa) Biblioteka je bila centar duhovnih i kulturnih dogadjanja u Pristini, ali i na Kosovu i Metohiji. Ristic je potom pomenuo da je Biblioteka, uprkos teskocama sa kojima je bila suocena, uspela zahvaljujuci Ministarstvu culture da objavi 25 knjiga u progonstvu. Istakao je sedam novih knjiga u biblioteci „Znameniti Srbi Kosova i Metohije" iz pera poznatih istrazivaca knjizevnog, naucnog i nacionalnog blaga (Vladimira Bovana, Vladimira Cvetkovic, Ljiljane Colic, Milorada Filica) o licnostima i delu Janicija Popovica, Za rije R. Popovica, Gligorija Elezovica, Tome K. Popovica, Dene Debeljkovica, Manojla Djordjevica Prizrenca i Stojadina Trajica. Ristic je posebno izdvojio vrednu monografiju manastira Gracanice koju su napisali prof. dr Branislav Todic i prof. dr Slobodan Curcic. Iz savremenog stvaralastva prisutnima skrenuo je paznju na knjige: akademika Atanasija Urosevica „O Kosovu", Pere Stefanovica „Eh Pristino moja", Tome Radosavljevica „Cigance" i nove pesnicke knjige Stojiljka Stanisica, Branka Kovacevica i Branislave Vujacic, kao in a esejisticku knjigu dr Milosa Djordjevica.

Prof. dr Aleksandar Jovanovic istakao je da je Biblioteka znacajan izdavac medju malim izdavacima u Srbiji id a i u ovim uslovima ne posustaje, vec se uspesno odrzava na srpskoj izdavackoj sceni. On je posebno ukazao na znacaj biblioteke „Znameniti Srbi Kosova i Metohije" u kojoj su objavljene vredne knjige koje ispravljaju nepravdu prema licnostima i delu znacajnih knjizevnih i naucnih stvaralaca i boraca za nacionalna prava (Grigorija Bozovica, Zarije R. Popovica, Gligorija Elezovica i drugih), a koji su bili skrajnuti ili zaboravljeni. Aleksandar Jovanovic potom je govorio o knjigama Vladimira Cvetanovica (Zarija R. Popovic - zivot i delo, kao i o knjizi Stojadin Trajic - zivot i delo).

Prof. dr Danica Andrejevic je svoje slovo zapocela konstatacijom o znacaju rada Biblioteke u uslovima van sedista (Pristina) i potrebom za ocuvanjem svih institucija culture, kao i Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici. Ona je potom govorila o romanu „Cigance" Tome Radosavljevica, najnovijoj knjizi ovog knjizevnog stvaraoca iz Leposavica, poznatog ne samo citalackoj publici na Kosovu i Metohiji i sire u Srbiji, vec i u dijaspori. Danica Andrejevic je kroki analizom bacila svetlo na ovaj roman istakavsi njegove prave knjizevne vrednosti i aktuelnost ovog dela u danasnjim vremenima.

U retoricki emotivnom obracanju prof. dr Nikola Cvetkovic sire se osvrnuo na desetogodisnji rad Biblioteke, na njen veoma veliki znacaj za pruzanje usluga studentima i naucnim radnicima svojim bogatim fondovima, al ii kulturnom i duhovnom centru i zaristu. On je pokrenuo inicijativu kojom bi se Biblioteci i drugim kulturnim institucijama na Kosovu i Metohiji, do stvaranja uslova za povratak, materijalno pomoglo da uspesnije obavljaju svoje funkcije. U ovom kontekstu zatražio je odrzavanje skupa svih znacajnijih institucija culture sa Kosova i Metohije u organizaciji Ministarstva culture i Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju, da bi se iznaslo resenje njihovog daljeg opstanka i rada. Potom je prof. Cvetkovic govorio o knjigama prof. dr Vladimira Bovana objavljenim u biblioteci „Znameniti Srbi Kosova i Metohije" (zivot i delo Janicija Popovica, Dene Debeljkovica i Manojla Djordjevica Prizrenca) osvrnuvsi se na poetiku stvaralastva ovoh autora, al ii na knjizevnu poetiku Vladimira Bovana.

Odlomke iz knjiga nadahnuto je govorila dramska umetnica Jelena Zigon.

Dobre tete

Dok tih mlava tece
i spusta se vece
dobra teta Jelisaveta
i teta Milica,
tatina drugarica
misle, trce, jure
Petrovac da prevrne
da prikupe
pomoc pruze
Boga radi
srca radi
da Kosovska deca, zive u nadi
da jos u Srbiji
dobrih teta imade.

Jelena Vasic

Mala poetesa velikog srca

Duboko sam bila potresena velikodusnoscu male Jelene Vasic, devojcice iz Gnjilana. Naime urucujuci (za Sv. Savu) novcanu pomoc, dobijenu za nju, iz Petrovca na Mlavi, pogledala me je, zamislila se i rekla: "Pa to je mnogo novca, molim Vas, ja bih da podelim sa mojom drugaricom Magdalinom Celic. Znete i ona nema tatu, a mama joj je tesko bolesna i ima dva mala brata i sestricu".

A onda je pogledala u svoju mamu, valjda pitajući se da li je dobro uradila. Mama Dragana samo se srećno nasmejala, dok su joj oči bile pune suza.

Mislim da je bila ponosna na svoje dete, a iskreno receno i ja sam bila više nego ponosna jer je mala Jelena pokazala da je pravi kosovski biser, dete velikog srca. Dete koje u svoje pesme unosi svoju dušu, ali je i lična tragedija uzdigla na pijedestal iskrenosti, plemenitosti i nesebičnosti shvativši da je i drugoj deci u nevolji pomoć i te kako potrebna.

Jelena hvala ti, hvala i mami Dragani što je smogla snage da te lepo vaspita i oplemeni tvoju malu ličnost.

Glas Kosova i Metohije

Odbor za humanitarnu i medicinsku pomoć

Doc. dr sci. med. Dobriša Mandić
